

Hravý dejepis pre 6. ročník základných škôl

Učebnice od nepamäti ponúkajú okrem možnosti vzdelania a veľkého množstva nových informácií aj praktické rady či návody pre človeka. V neposlednom rade je to práve kniha – učebnica, ktorá zohráva v živote dieťaťa nezastupiteľnú úlohu. Preto by mal aj jej obsah a cieľ predstavovať komplex zručností i vedomostí, ktoré umožnia prirodzený rozvoj mladého bádateľa. Je mi preto veľkou ct'ou predstaviť učebnicu kolegyne z Katedry histórie FF UPJŠ v Košiciach **PaedDr. Alžbety Bojkovej, PhD.**, ktorá posledný rok svojho voľna zasvätila napísaniu už v poradí druhého zo sady pracovných zošitov z dejepisu pre základné školy.

Autorka pracovného zošita z dejepisu pre šiesty ročník sa riadila najmä heslom „*Kniha je bránou do čarovného sveta poznania...*“

Pracovný zošit s názvom ***Hravý dejepis pre 6. ročník ZŠ*** je (podobne ako jeho predchodca – *Hravý dejepis pre 5. ročník ZŠ*) postavený na konštruktivistickom prístupe k výučbe. V predkladanom pracovnom zošite autorka ponúka nové inšpiratívne námety na odučenie dejepisných tém, ktoré pre 6. ročník základných škôl stanovuje inovovaný Štátny vzdelávací program. Zároveň je to pre učiteľov i žiakov príležitosť ďalej sa zdokonaľovať v bádateľskom vzdelávaní, kde namiesto neustáleho memorovania už dobre známych vedomostí môže učiteľ spolu so žiakmi vytvoriť výskumnícky tím na ceste za spoznávaním minulosti.

Jedným z hlavných pilierov obsahovej stránky je rozvíjanie medzipredmetových vzťahov a tiež vyvážené zastúpenie kognitívnej a afektívnej zložky pri učení sa s cieľom vychovať zo žiaka nielen vzdelaného, ale aj dobrého človeka. Každá zo 17 lekcí pozostáva z niekoľkých učňovských úloh. Súčasťou zošita sú aj štyri špecifické úlohy, tzv. Výzvy odvážneho učňa. Po vypracovaní a vyplnení každej výzvy získava žiak Výučný list Učňa histórie II. stupňa, ktorý je priamou súčasťou pracovného zošita.

Samotná autorka pracuje na Katedre histórie FF UPJŠ v Košiciach ako didaktička dejepisu, preto som neodolala a položila jej zopár otázok súvisiacich práve s dejepisom a pracovným zošitom...

Aký má význam výučba dejepisu pre žiakov?

Dejepis ako vyučovací predmet je významným prostriedkom procesu humanizácie žiakov, kultivuje historické vedomie a uchováva kontinuitu historickej pamäti prostredníctvom odovzdávania historickej skúsenosti. Vďaka kvalitnej výučbe dejepisu je potom historická skúsenosť v podobe pamäti využívaná pre orientáciu v súčasnom živote. Jednoducho povedané, žiak sa spoznávaním minulosti učí orientovať v prítomnosti, ba dokonca dokáže ovplyvňovať svoje rozhodovanie a konanie v budúcnosti. Otázkou je, či súčasný spôsob výučby tohto predmetu skutočne dokáže naplno využiť potenciál, ktorý sa v učení sa o minulosti ukrýva. Predložená učebnica je jedným z možných riešení, ako dať dejepisu v očiach žiaka zmysel a ako nadobudnuté vedomosti využiť v reálnom živote. Výučba dejepisu má – podľa môjho názoru – význam iba vtedy, ak neučíme minulosť, ale používame ju ako nástroj, ktorým dokážeme tvoriť budúcnosť.

Aký by mal byť cieľ výučby podľa pracovného zošita Dr. Bojkovej?

Cieľom akejkoľvek výučby nie je prebrať všetko bez ohľadu na to, aký je výsledný efekt. Preto neučme učivo, učme žiaka a tomu prispôsobujme všetko ostatné. Po obsahovej stránke je táto učebnica koncipovaná tak, aby si žiaci pri práci na jednotlivých úlohách osvojili všetky vedomosti a zručnosti stanovené vo výkonovom a obsahovom štandarde IŠVP. Pre učiteľov je preto najprínosnejší fakt, že jednotlivé lekcie môžu na vyučovacích hodinách využiť ako hotové prípravy.

Aké je odporúčanie pre učiteľov základných škôl, ktorí budú s Hravým dejepisom pracovať na hodinách?

Netrvajme na „správnych“ odpovediach. Nech sa žiaci vlastnou dedukciou pokúsia odpovedať na otázky v jednotlivých úlohách, nech ich predstavia a vyargumentujú. Ponechajme to na ich tvorivosť a ich odpovede akceptujme. V žiadnom prípade ich neoznačme za nesprávne. Odpovede môžu byť nepripravené, povrchné, bez záujmu o tému, na druhej strane môžu byť aj preexponované či nadinterpretované. Takéto odpovede korigujme slovným komentárom a žiakov sa snažme k odpovediam motivovať, vzbudiť u nich záujem. Kvalita vzdelávania závisí od spolupráce všetkých zložiek, ktoré sa na tomto procese podieľajú. Preto budem vďačná za spätnú väzbu od kolegov i od samotných žiakov. Rada prijmem odporúčania, čo treba zrozumiteľnejšie vysvetliť, opraviť, prepracovať. Prajem veľa zážitkov a príjemne strávené chvíle pri vypracúvaní jednotlivých lekcii.

Ako uvádza americký psychológ a pedagóg Jerome Bruner: „Cieľom modernej výučby (dejepisu) je napomáhať žiakom konštruovať, vytvárať významy, nie riadiť učenie len na zapamätanie významov.“¹ Veríme, že práve táto nová koncepcia pracovných zošitov bude predstavovať nenahraditeľnú pomôcku pri rozvíjaní osobnosti žiaka a jeho vedomostí na hodinách dejepisu, čo prinesie nielen skvalitnenie vzdelávacieho procesu, ale aj spokojnosť na strane učiteľa i žiaka.

Mgr. Nikola Regináčová, PhD.
PaedDr. Alžbeta Bojková, PhD.
Katedra histórie FF UPJŠ
Moyzesova 9, 040 11 Košice

Obr. 1: *Hravý dejepis pre 5. ročník základných škôl*

Obr. 2: *Hravý dejepis pre 6. ročník základných škôl*

¹BRUNER, Jerome. *Vzdelávací proces*. Praha : SPN. 1965.